

Tózsér Árpád 85

Költözés közben ér az ünnepi kérés, hogy köszöntsem én is a Mestert. Könyveink dobozokban a szűk és zsúfolt pincében; idézeteket kereshetek ugyan az interneten is, de ezt most túl személytelennek érzem. A szavak azt a szintet járják, most is, amelyik a fogalmi és a szimbolikus gondolkodás számára ismerős. Én pedig fönt a padlástérben. A könyveim az alagsorban beOBIzva, így a mondataik is mind kartonbörtönben. Az ablakunk előtt kőris, juhar, dió, s ha felállok, látom a kert borostyános földjét, az elvadult udvart. Nézem a zöldet, a levelek játékát, beleolvadok, s ez így csodálatos, teljes. Ősz van. Ősz vagyok.

Nem hiányzik semmi. Mire is kellene most a szavak, idézetek?

Csak akkor tudjuk, hogy kik vagyunk, ha kimondatlan marad a válasz. Ha kimondatlan maradunk.

Tózsér szlovákiai magyarságánál fontosabb nyitottsága a magyar irodalomra. Mert nem ragad bele a kisebbségi közhelyekbe, szólamokba, sértettségbe, panaszkodásba. De a nyelvbe, a magyar irodalom külön értékrendszerébe sem zárul be. Ő Mittel úr is, aki a középpontból egyensúlyban látja az igencsak billegő égtájakat. Nyitott a formák felé. A versben-mesélés meg a rímjátékok felé is. Ő a könnyörtelenül elemző ész, de elandalodik az első mítoszi fuvallattól. Hol a kelet súlytalanabb számára, hol meg a nyugat. De a súlyosság, a folyton változás felől is látható az idő. Ahogy Tózsér egy régi esszéje fogalmazza meg: a homokóra nyakából. A versei hol a tragikumig komolyak, hol meg a bohóckodásig játékosak. Hol történeteket mondanak el, hol meg arra döbbszentenek rá, hogy nincs az az én, akinek külön történetei lehetnének.

De ez sem egészen jó nyom, hogy a végletek felől közelítve próbálom megrajzolni a költő arcát.

Egyik dolog tartja a másikat, minden viszonylagos, mulandó, s mégsem engedhetjük el a létezésünk gyökeréig hatoló kérdést: ki vagyok én? Ki vagyok én, ha egy kortárs költő hangján beszélek? Ki a lélekvándor, ha talán nincs is lényegi én? Kell-e egyáltalán vándorolnia a léleknek, ha mindannyian hiány nélkül születünk a világra? S hogyha ez a születés is egy nagy álom kezdete? Ahogy német mesterem mondta régen: a teremtő nem kontár, hogy többszörösen kényszerítse ugyanazt a teremtményt a földi tapasztalatokra. Miért lenne két, három vagy négy élet több vagy mélyebb egy igazán átéltnél? Az idő nemcsak tartam, hanem minőség is. Van-e, lehet-e olyan személy, aki képes kiválni igazából az egységből,

az egyetemességéből? S talán történeteink mesélése közben is arra döbbenünk rá folyton, hogy minden különlegességünk az egy felé fordít.

Tőzsér versei nem végletesek. Egyrészt beleízesülnek a kortárs magyar irodalomba, másrészt viszont vitatkoznak vele, s kiválnak belőle. Nem azért, mert a nyelvük annyira szokatlan vagy ismeretlen. Ezeket a lírai darabokat lehet a magyar irodalom felől (is) olvasni, értelmezni. Például a Nemes Nagy *kettős világgal* felelő *kettős úrben*, vagy az illyési költő felelt átalakító a költő kérdez esetében. Tőzsér hatvanéves koráig kísérletező költőnek tartja magát, s utána, úgymond, szintetizáló verseket kezdett írni. Ahol nagyon keressük a határt, ott meg is találjuk. De a sokat idézett kezdeti Férfikorból gyakran kiemelt idézet: „Anyánk képén a világ a ráma”, vagy ugyanebből a versből a programszerű sorok: „A mindenséget magamba szedjem, de sóra, szénre essen szét bennem” arról tanúskodnak, hogy a szintetizáló hajlam (ha eleinte csak vágyszerűen is) kezdetől megvolt a szerzőben. De a kísérletezés sem idegen a szintetizáló verseitől. Ahogy egy interjúban mondja Tőzsér: „Az igényes szerző mindig az egész világirodalmat akarja magáévá írni, szeretni, lefordítani, átírni, folytatni, felülírni (lehet a kifejezések közül választani), de ahhoz, hogy bármit is kezdhessen vele, előbb ismernie kell.”

Az ismerkedés kalandjairól (is) tanúskodnak Tőzsér izgalmas esszéi, vagy újabban a naplókötetekben olvasható megközelítések, tanulmányvázlatok.

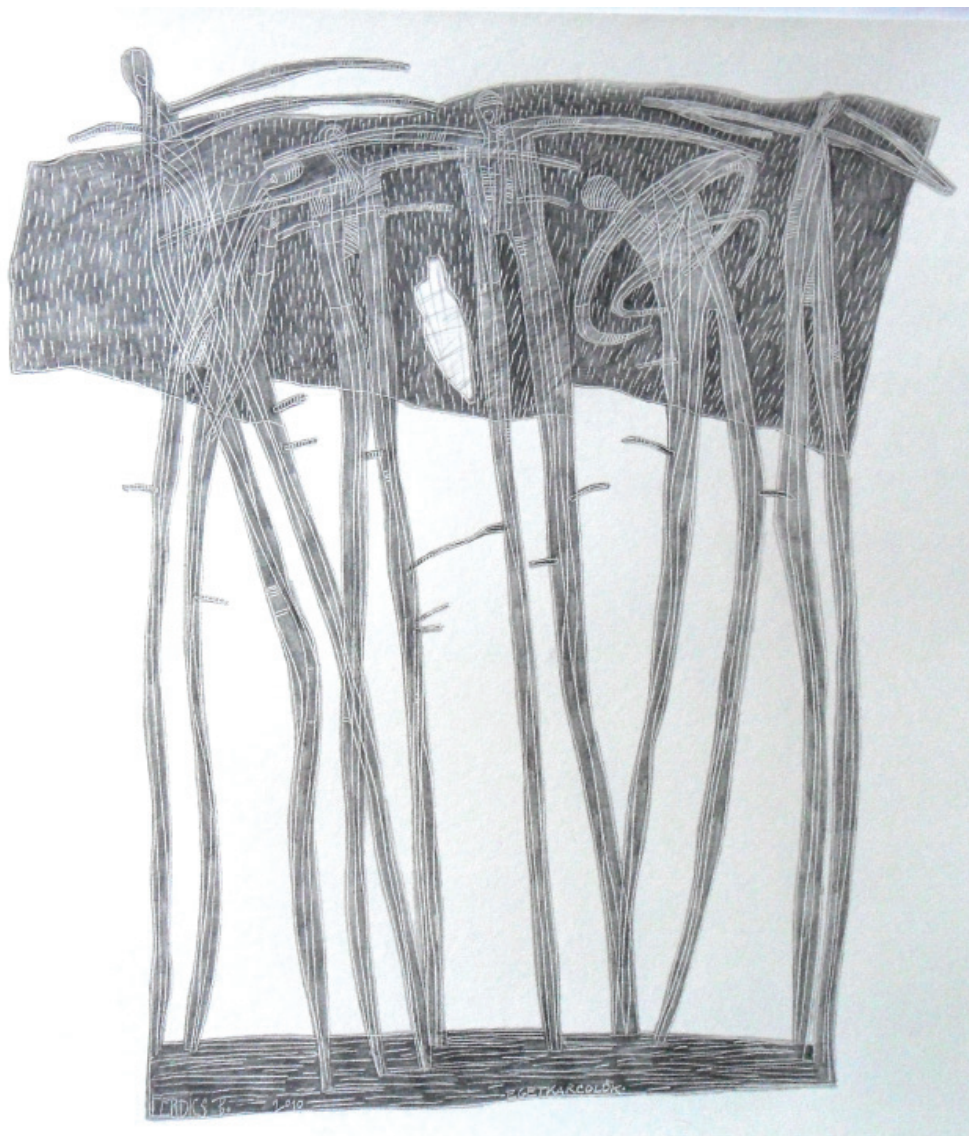
E sorok írójának olvasmányul azok a költők fontosak, akik tartalomban-formában képesek újat adni, akár kísérletező kedvvel, akár összegző szándékkal.

Nekem, a ritkán megszólalónak, a csend közelében élőnek tetszik, ahogyan Tőzsér tölti az idejét: olvasmányokkal, a szavak bűvöletében. Aki alkot, az időtlenből cselekszik, bár az idő is nyomot hagy rajta.

Ha megáldjuk az időt, az idő is megáld minket.

Ferdics Béla: *Csapda XIV.*, 2019, tölgyfa, faág, madzag

Ferdics Béla: *Egetkarcológ I.*, 2019, ceruzarajz